

իրանց սեփական կարծիքն են պաշտօնում եւ չեն նայում թէ ինչ են ասում Զօյքերը, Հէնց այդ չէ պատճառը, որ Արիստակէս եպիսկոպոսն որոտալից մերկացումներն դիմաց դուրս է գալիս Էջմիածնի լալկան միտնութիւնը...

Արիստակէս եպիսկոպոսը ըմբոստ է—անա երրորդ մեղադրանքը, որ ճշմարտութեանը սիրտ են արել, թէ եւ ծայրայեղ վախկոտութեամբ, աստուտ դարձնելու այդ յօդուածի մէջ: Սա էլ հասկանալի է: Էջմիածնում բոլոր աղօթքներն եւ ցանկութիւններն մէջ ամենա-կարեւորը եւ իրականը այն է, որ միմյնում է, չկեցող, ճէր, զանա իմ եւ օրհնեցից զեղծ: Ահա այդ մեծ իմաստութեան տեսակետից Ս. Մ.-երը կատարեալ իրաւունք ունեն ըմբոստ հրատարակել ամեն մէկին, որ չէ խնկարկում, չէ չողորմութեամբ, այլ ցաւում է, անկեղծ ցաւում եւ իր այդ ցաւը արտայայտում է պարզ ու բաց:

Այսօրանք ասացին Էջմիածնում Բժանաւայա-կան խնդրի մասին: Բայց ուրիշ ինչ ասէին...

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ
XXXII

«Մշակի՛ր երէկվայ բանասիրականում պ. Սեր-մայան հետաքրքիր մտքեր է յայտնում կանանց անկախ աշխատանքի մասին եւ այդ աշխա-տանքի առիթով: Սակայն այդ յօդուածը ունի երկու կէտ, որոնք կարող են առիթ տալ նկա-տողութեան:

Ամենից առաջ այն նկատողութեան, որ կանանց աշխատանքի անկախութիւնը եւ կանանց ազատագրութիւնը ընդհանրապէս պէտք է միշտ հիմնված լինեն ընդհա-նուր ազատամիտ գաղափարների վրա: Ով քարոզում է յարգանք դէպի կնոջ անձնա-ւորութիւնը՝ անհրաժեշտօրէն պէտք է քարոզէ յարգանք դէպի մարդկային անձնավորութիւնը ընդհանրապէս:

Այդ սկզբունքները անհրաժեշտօրէն կապված են միմեանց հետ, ուստի եւ պ. Սերմայանի, ընդհանուր առմամբ, համակրելի յօդուածի մէջ իբր դիտանաւ են հնչում այն տողերը, որոնք վերաբերվում են տղամարդ արհեստագործներին, գերավարներին եւ պարկեմախներին:

Որ այդ արհեստագործների մէջ կան արատա-ւոր մարդիկ, այդ անկասկած է, նոյնքան ան-կասկած, որքան եւ այն, որ արատաւորներ կը լինեն եւ այն կանանց մէջ, որոնք, պ. Սեր-մայանի առաջարկութեամբ, պէտք է սկսեն պա-րապել դերձակութեամբ (ինչպէս շատերը արդէն պարագում են) կամ պարկեմախներութեամբ, բայց այդ իրաւունք չէ տալիս ոչ ոքի անուանել, դերձակներին ընդհանրապէս զի բնէ բոյ, քա-ղաքի մէջ էլ արեւելութեան, գոյութեան եւ այլ ախտերի սովորած կամ պարկեմախներին զոտարած, ինչպէս այդ ասում է պ. Սերմա-յան, կամ, աւելի ճիշդ ասած, ինչպէս դուրս է գալիս պ. Սերմայանի յօդուածում, որովհե-տեւ, անկասկած է, որ այդ բաները ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ գրչի սայթաքումն, lapsus calami:

Այդ մի նկատողութիւն է, որ արդարութիւնը պահանջում էր անկ պ. Սերմայանի, կրկնում ենք, ընդհանրապէս համակրելի յօդուածի առի-թով: Երկրորդ նկատողութիւնը աւելի մի լրացուցիչ միտք է, քան առարկութիւն:

Կարծել, թէ նա արդէն մի հին, փորձված ճար-տար ճառագիտ էր: Նրա խօսելու ձևերը հեշտ հասկանալի էին ամենքին, կարծես թէ այդ ճառը արդէն հարկւր անգամ լսած լինէին:

—Այս համակրելի գործը, որ մեզ ժողովել է այստեղ,—ասաց նա,—անկասկած ամենակարե-ւորը եւ ուշադրութեան ամենաարժանին է: Ստանձանքներ, մեր երկրի ամենաշար թշնա-մին, անցեալ ամառ դարձեալ փչացրեց երկրի վարուցանքը եւ ժողովուրդը քաղցած թողեց: Ճիշդ է, անբաղդութիւնը մեր ամբողջ երկրին չէ դիպել, եղած տեղումն էլ գուցէ նա այնքան մեծ չէ, ինչքան կարծում են, գուցէ վտանգը չափազանցած է, բայց այնու ամենայնիւ չէ կարելի ուրանալ, որ մեր պարտականութիւնն է շուտափոյթ օգնութիւն հասցնել կարօտեալնե-րին, եթէ, ի հարկէ, մենք ցանկանում ենք կա-տարել մեր պարտականութիւնը մարդասիրա-կան եւ հայրենասիրական տեսակետից: Ֆինը սովոր է տանջվել առանց զանգատի: Երբ ան-բախտութիւնը նրան դիպում է, նա բարձրա-ձայն չէ արնջում ամբողջ աշխարհի առջեւ. երբ աստնամանքը փչացնում է ֆինի ցանքը, նա սուս ու փուկ կեղեւ է խառնում ալիւրի հետ: Հէնց այդ հանգամանքն է, որ պիտի ստիպէ մեզ, աւելի բարդաւոր դրութեան մէջ գտնվողներին, որ մենք բաժանենք մեր ունե-ցած հացը նրանց հետ, որոնք կարօտ են ամենա-

Յորդորել կանանց պարապել ինքնուրոյն աշ-խատանքով՝ շատ լաւ բան է տղամարդկանց կողմից, բայց չը պէտք է մոռանալ, որ տղա-մարդիկ ընդհանրապէս իրանց առօրեայ կեան-քում ամեն միջոց գործ են դնում կանանց զգուշանելու այդպիսի աշխատանքից, որովհե-տեւ բոլոր պարապմունքների մէջ էլ տղամարդ-կանց պատկանում են զլիսաւոր պաշտօնները, իսկ կանանց երկրորդականները, եւ միւս կող-մից, տղամարդկանց մեծամասնութիւնը այն-պիսի հայեացք ունի, թէ պաշտօնով ստորա-դրեալ կինը պէտք է շատ մեծ օրտ չունենայ, շատ էլ ինքնասէր չը լինի եւ չը վրդովի իր իշխանաւոր տղամարդի սիրախօսութիւններից եւ ֆիլիթից:

Անվիճելի մի փաստ է, որ հասարակ աղախ-նից ու լուսնադարձութեան օկնած մինչեւ ինտե-լիգենտ պաշտօններ վարող կանայք ստիպված են, ինչպէս ուսանելը ասում են, հաշիւ տեսնել այդ հանգամանքի հետ եւ ամեն մի կնոյ առաջ, որ ուզում է անկախ աշխատանքով պահել իրան կամ իր ընտանիքը, ներկայանում է այդ անողորմ հարցը—երկիր կը մնամ պաշտօնումս, եթէ դ ու ե չը գ ամ ինձ գործ կամ պաշտօն տուող տղամարդկանց:

Բացառութիւններ ի հարկէ միշտ լինում են, բայց անկասկած է, որ կանայք աւելի շատ կը պարապելն ինքնուրոյն աշխատանքով, եթէ տղամարդիկ աւելի ազնիւ վերաբերվէին այն կանանց, որոնք նիւթական կախումն ունեն իրանցից:

S. Յ.

ՊԻՂԱՏՈՒԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Մեզանում կեանքը չէ նման այն լեռնային գետակին, որ շտապով անցնում է սարեր, ձո-րեր եւ լուսնալով ավեր, մարգարիտի նման մաքուր եւ յստակ ջուրը տանում է ծով: Մեր կեանքը մի մեռած ծով է եւ ջուրը միշտ պղղ-տոր ու գարշահոտ:

Այս տողերը գրելիս մենք աչքի առաջ ու-նենք այն անցքը, որ իբր լուր յայտնի է ար-դէն մեր ընթերցողներին: Ոստքս պ. Բեր-բերեանների մասին է:

Նոր-Նախիջևանի ակմբանոցի ընդհանուր ժողովը որոշեց հեռացնել ամբողջ երդուեալ հաւատարմատար Մովսէս Բերբերեանին եւ փակել նրա առաջ ակմբանոցի դռները:

Երկու յանցանք գործեց պ. Բերբերեան, նախ՝ պատուոնց կանոնադրութիւնը, վերաւո-րելով դրոնով ամբողջ հասարակութիւնը, եւ երկրորդ՝ ընդհանուր ժողովում չը զղջաց եւ չը խնդրեց ներողութիւն:

Չենք պաշտպանում Մովսէս Բերբերեանին, բայց եւ այնպէս ընդհանուր ժողովի դատաս-տանը—Պիղատոսի դատաստանն է:

Մեր ակմբանոցի անդամների բարձրը եւ վարքերը երբեք լաւ եւ նախանձելի եղած չեն: Մեր ակմբանոցում զուշանայով քէֆեր են ա-րել եւ վերաւորել են աւագներին, անգամ պատահել է, որ արքեպիսկոպոսը անգամ վազել է աւագի ետեւից եւ ուղեցել է ծեծել նրան, եւ սակայն բոլոր այդ դէպքերը մնացել են անհե-տեանք, որովհետեւ Նոր-Նախիջևանում մենք ունեցել ենք միայն մի դատաստան—Պիղատո-սի դատաստան...

Կարեւոր անդիւ: Ես միացնում եմ իմ ձայնը ինձանից առաջ խօսող պարոնի կարծիքի հետ, որ խորհուրդ է տալիս բարեկրթութիւն անել ինչքան կարելի է լայն ծաւալով: Իմանալով, որ մեր տեղեւորութիւնները կարօտեալներն եւ նը-րանց կարօտութիւններն մասին շատ թերի են, եւ առաջարկում եմ կազմել մի կոմիտէ, որը կը հաւաքէ հարկաւոր տեղեւորութիւնները եւ որը մի եւ նոյն ժամանակ յանձն կառնէ ժո-ղոված զբաւը իր ձօտ պահել եւ ըստ պատկա-նելոյն հասցնել:

Այլփէտին արժողվեց աւելի մտցնել իր ձօտի մէջ, նա լաւ արտասանեց իր ուղածը, ինքնա-վստահ կերպով:

Բրավոնեով ընդունեցին Այլփէտի ճառը: Գուշարկութեան ժամանակ նրան ընտրեցին կոմիտէի անդամ: Նա նստեց իր տեղը փոքր ինչ յուզված, բայց արտաքինը բոլորովին հա-նգիստ էր: Այլփէտի անունը ինչպէս, մի անձա-նօթ պարոն չնչնաց իր ձօտ նստած տիկնոջը ըստ պ. Այլփէտի է, անհասուն ծառայող: Նա լսեց ինչպէս իր ետեւից մէկը հարցրեց, թէ ով էր այդպէս ուժեղ կերպով խօսողը: Ժողովը վերջացաւ եւ հասարակութիւնը ցրվեց: Տեղական մի լրագրի թղթակից եկաւ նախասենեակը եւ հարցրեց, թէ արդեօք պ. Այլփէտը իր ազգանունը տ-ով է գրում թէ դ-ով: Ուրեմն նրա անունը կը ինչիլ եւ լրա-

Ակմբանոցի քառասուն տարվայ գոյութեան միջոցին Մ. Բերբերեան առաջինը եղաւ, որին վնասեցին իբրեւ մի չար, կեղտոտ, անարժան հոգաւ:

Այն, միայն Պիղատոսի դատաստանը կարող էր անել այդ, միայն Պիղատոսի դատաստանը, որովհետեւ եթէ Մովսէս Բերբերեան լինէր Մովսէս Օհանեան, Պետրոսեան, Պողոսեան եւ այլն, նա կը մնար անգամ:

Մրանց 4—5 տարի առաջ պ. Բերբերեան ճանաչված էր իբրեւ ամենաարժանաւորներից մէկը, նա ընտրված էր աւագ նոյն իսկ ակմ-բանոցի, որ այսօր փակում է նրա առաջ իր դռները:

Երազ չէ այդ:

Ոյ, դա երազ չէ, դա միայն Պիղատոսի դա-տաստանն է: Լոյսի տեղ մութ խաւարը տիրում է այդ դատաստանում: Մեծ դռները լայն բաց-ված են խաթրի համար եւ խաթր, անամօթ խաթր, լիբը ծիծաղը երեսին՝ մտնում է դահ-լիճ եւ ոտնակոխ անում արդարութիւնը: Ճշ-մարտութիւն չը կայ, նա անհետանում է, հե-ռանում:

Պիղատոսի կեղտոտ դատաստան, մենք ճա-նաչում ենք քեզ ամեն մի հասարակական գործերում եւ այնպիսի սիրեցիկը քեզ, որ երբ մենք տեսնում ենք մէկին, որ չէ ուզում անձնական եսին ծառայել, խաթր պաշտպանել, յարգել, մենք քարկոծում ենք նրան, մոռա-ցած ամօթ եւ խիղճ...

Այդպէս եղել է միշտ, այդպէս է այժմ եւ երեւի այդպէս շարունակ պիտի երթայ, քանի որ դեռ մեր կղզիացած քաղաքում կայ հայ...

Չը կայ հասարակական կարծիք, չը կան ազնիւ գործիչներ, բայց եղել է, կայ եւ պիտի մնայ միայն Պիղատոսի դատաստանը:

Պալապանեաններ, հակա-Պալապանեաններ, Բերբերեաններ, հակա-Բերբերեաններ, այսինքն խաթր, խաթր, խաթր եւ դարձեալ խաթր:

Եկեղեցական հոգաբարձութեան մէջ եղած են զեղծումներ, բայց եկեղեցական հոգաբար-ձութեան գործերը այսպիսի խառն տաղանայի մէջ չէին լինի, եկեղեցական հոգաբարձութեան մասին այնքան չէին խօսի, չէին գրել, եթէ Բեր-բերեանները չը ցանկալին ձկնի կործանել եւ արատաւորել Միսա Պալապանեանին:

Ճշմարիտ է, որ Մովսէս Բերբերեանն էլ տա-րացել է եւ սխալվել է, բայց այդ սխալի համար երբեք նրան չէին պատել, եթէ որ Պալապա-նեանները չը ցանկալին եւ ձկնի, կործանել, արատաւորել Մովսէս Բերբերեանին:

Տխուր փաստ եւ աւելի տխուր եղելութիւն: Արդեօք պիտի լինի ժամանակ, որ Աստուած էլ անէր Պիղատոսների դատաստանների դա-տաստանը, թէ ոչ...

Գր. Չախուչեան

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻ ԳԱՒԱՌԻՑ

Բանանց գիւղ, յունվարի 5-ին
Ինչպէս յայտնի է, ներկայ 1901 թ. յունվա-րի 1-ից մեր երկրում օտանմանված է հարկա-տուութեան նոր կարգ. նախկին ծխահարկի տեղ մտցրած է հողահարկ ու այդպիսով հար-կատուութիւնը դրված է աւելի արդար հիմք-երի վրա, քան էր մինչեւ այժմ: Առաջ որոշ գիւղական համայնքի վրա ընկնող հարկի ընդ-

գրնեւորում: Այդպէս՝ նրա հրապարակ դուրս գալը ուշադրութիւն գրաւեց:

Նախ նա ուզում էր տուն վեռադառնալ, բայց մի անողորմ ցանկութիւն նրան ջաշեց դէպի կէսմիլ բէտտօրանը: Նա պահանջ զգաց ընկերներ տեսնելու եւ խօսելու: Մի կէս ժա-մից յետոյ Այլփէտը նստած էր Կէսմիլ ներքին յարկի սենեակներից մէկում, մի մեծ կտր սեղանի առջեւ: Նրա ընկերները չէին գնացել ժողովին, ուստի Այլփէտը նրանց պահապանեց անապարհելութեան համար եւ շատ ափսոսաց, որ ընկերները բացակայ են եղել:

—Դէ զու կարող ես միջ պատմել, թէ ինչ ծրագիր ընդունեցիք:

Մօրիցը պատմեց, նա նոյնպէս մի գեկու-ցում արեց իր ձօտի մասին:

—Ճիշդ չէ իմ ասածը, ինչպէս էք կարծում:

—Բոլորովին ճիշդ է, եւ ինչ վճռեցին:

—Ժողովը միաձայն ընդունեց իմ առաջար-կութիւնը:

Վերջապէս վաղը ամեն ինչ դուրս կը գայ լրագրիցներին մէջ:

—Այդ լաւ է, շնորհաւորում ենք:

—Բայց մենք ոչ մի լսելու բան չունենք, բացակայեց Մօրից Այլփէտը, որի հայեացքը փայլում էր երջանկութիւնից:

Այդ մի նորութիւն էր. բոլորն էլ շատ զար-մացան, երբ նա առատութեամբ պոնչ պա-

հանուր քանակութիւնը բաժանվում էր հա-մանաւասար բոլոր հարկատուների վրա, առանց ուշադրութեան անելու՝ օգտվում է այս կամ այն ծուխը հողից, վարում ու ցանում է նա, թէ ոչ, Բաւական էր, որ նա պաշտօնապէս հարկատու ծուխ էր համարվում, ուստի ա-ռանց որ եւ է առարկութեան պարտաւոր էր որոշ հարկ տալ տարեկան, իսկ հողից կարող էր օգտվել կամ չօգտվել, այդ իրանից էր կախված: Գիւղացին կարող էր տարվայ ըն-թացքում նոյն իսկ մի ակօս չը վարել, պա-րապելով այլ գործով, արհեստով կամ դրսի բանտարկութեամբ, իսկ հարկ այնուամենայնիւ պարտաւոր էր տալ անքան, ինչքան տալիս էր գիւղում մշտապէս ապրող բազմաթիւ ըն-տանիքի տէր: Համարում էր թոյլը, որը եր-բեմն 30—40 օրավար է վարում, մշակելով ոչ միայն իր, այլ եւ երկրագործութեամբ չը պա-րապողների բաժինները, որոնց նա յաճախ ոչ մի վարձատրութիւն չէ տալիս, քացի ընտիր ու ազգու հայկոյանքներից:

Այդ կարգը ծնում էր շատ զեղծումներ ու անթիւ չարքներ. շահվում էր միշտ ուժեղը, աղքեցիկը, տուժում էր թոյլը, անպաշտպան ու անօգնականը. գիւղում եւս գոյութիւն ու-նի դորաւոր կապիկ ասիող բանը: Հարկատու-թեան նոր կարգը, որով իւրաքանչիւր գիւղա-կան ընտանիք իր մշակած հողի քանակու-թեան համեմատ պէտք է վճարէ հարկ, շատ մշակողը շատ, քիչ մշակողը՝ չէ, հողից բոլոր-ովին չօգտվողը ոչինչ էլ չէ վճարելու, մա-սաւոր անհնարը: Եւ արձանում փոխական զեղ-ծումների, անարդարութիւնների ու կորստա-բեր չարքների կրկնումը: Ասում ենք մա-սաւոր, այլ ոչ թէ իսպառ, եւ մենք չենք սխալվում, քանի որ ինչքան էլ սկզբունքով ու օրէնքով լաւ կարգեր մտցրված լինեն գիւ-ղում, վերջինս իր խոր տգիտութեան, իր վրա իշխող թանձր խաւարի շնորհով դեռ եւս եր-կար, շատ երկար ժամանակ կը շարունակէ մնալ կոպիտ կամայականութիւնների ու զեղ-ծումների վայր, մինչեւ որ քաղաքակրթու-թեան, իսկական կուլտուրական կեանքի լու-սաւոր շողերը չեն փրկի նրան հռչակաւոր մի թաւ արագի, տկճորի ու գզրիկ անպատկառ մտրակի գերիշխանութիւնից...

Ասել թէ ամեն գիւղում համահաւասար տը-րում է մնալ խաւարը եւ նրա հետ միասին իրանց անհամեմատութեամբ՝ շատ անգամ հըր-չակված տկճորն ու մտրակը, դա կը լինի չա-փաղանցութիւն. կան գիւղեր, ուր այդ չարի-քը պահվում է, այսպէս ասած, դարան մտած ու անպարէզ է գալիս յարմար րօպէին եւ այն-քան էլ անպատկառ չէ պահում իրան: Կան եւ այնպիսի գիւղեր, որոնք իրանց թուով անհա-մեծատ օտուար են առաջիններից, ուր նա բա-ցարձակ, օր ցերեկով, իշխում է ու ամեն րօպէ ու ամեն քայլում իր ընտանակ ոյժը զգալ տա-լիս իր դարաւոր սարուկին, իր համար օտա-մանված արդար օրէնքներից իրաւաւ անտեղեւտ գիւղական ժողովրդին: Այդ օրէնքները, Ազա-տարար Կայսրի օրով Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայիվիչի լուսամիտ նախաձեռնութեամբ գիւղական ժողովրդին շնորհված մարդասէր կանօնադրութեան գոնէ ամենախալան կէտերը պէտք է բացատրել, հասկանալ ժողովրդին: Այդ կարող են անել գիւղերի գրագէտները:

Երբ կաֆէի առաջին յարկը փակվեց, բայց ըստ երկրորդ յարկը Որտեղից որ է շաւ պայն բերին. ոչ ոք չէր իմանում, թէ ոչ էր պատուիրողը: Բայց Մօրից Այլփէտին զի-նացներն էին առաջարկում, ըստա՝ կանչում: Երբ ուրախութիւնը հասել էր իր գագաթնա-կէտին, նա խնդրեց ընկերներին մտածել մի մոռացված բանի մասին եւ նա առաջարկի-ւն ակարօտեալների կենացը:

Խմեցին եւ դարձեալ խմեցին մինչեւ ոչ կէսմիլ կաֆէի վերին յարկն էլ փակեցին: Կա-ֆէի ծառայողը ներկայացրեց մի հայւր, որը երկու հարկւր մարկից աւել էր:

Միւս օրը Այլփէտը հեռախօսով հաղորդեց ծառայակիցներին, թէ նա այսօր չէ կարող դը-

գիւղական ոյժեր հա-եկած դիւ-իրաւաւ-լինեն կա-հասարակ երբօրը, գիւղացիկ տաւէտ լ-կրթված պարտքի-ղելի միջ-րայկաւ-սայծակը լարանի կար ու չէ պիկնիւս-րաբան, տարեկան եկամուտ ներով... Մարդը իրաւունք զալանք անապա-տարներ զաները պատակ-առանց րանի ա-բօրջիկը ծուխները նահապե-լինեն գ-մեծանք միայն... Այդպի-աղբերը տանուտ-ներին, հ-մի կոյր գիւղակ-ցից իւր իր զեթ-անեն տ-լաւերը. տրեխու-պարտա-հասարա-կարող հանջ կ-դի բեր գլուխ է ան ժա-է կոպի-քաչում գիւղում դարուի-րիչները պիտի գ-ուրիչ թարվ-նեղսիր-ծուկ պ-պղպղ-քիչ աղ-հաւակ-միայն, ձկնորս-նոյնքը լայնի-թէ ի-ծիչներ նրանց Ով զիս հ-ձօտիկ տեսնե-րակաւ Դեռ չ-երիտու-ռանդա-կորսու-շատ օ-ւաղ, ձեւը օգուտ-Նրա ե-կաւ զըվել Մ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԽՈՐ ՀԻՄՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

ա մ ե ն օ ր, ք ա գ ի կ ի ր ա լ ի օ ր ե ի ի

ա ռ ի յ Օ Տ Ն Ե Ր Հ'

**Բ. Ա. ՆԱՍԱՍԱՐԴԻԱՆ—11—12 Ժ. Գլխաւոր
թեան, Վնեւրական (սիֆիլիս) և սիւլաւսեռ. հիւանդ.**

գները չպիտանար են. ձեռք պրտակու, քանդի-
կի մէջ, 2 բուլլի, փոքրը—1 ր. 50 Կ.
Մարտիլում են բոլոր պարֆիւմերական և
ղեղավաճառական խանութներում: Նիկա-
մաք պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում,
Պուշկինսկայա փողոց ա. № 15, քնակա-
բան № 12. պահեստի բաժանմունքները
գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան ղե-
ղատան ապրանքների վաճառանքն ընկերու-
թեան խանութում՝ Նրևանեան Գրապարակ
և Նրա բաժանմունքում, Միշայէլեան փո-
ղոց և Բազում. Նաև Միշայէլեան կամուր-
ջի վրա, Պապովի և Արխանգելի ղեղատ-
ներում: Օտարաբաղադրանքի պատմութե-
ները կատարվում են ամերիկացւո՝ պատմութե-
45—100

Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванская ул., № 27